

Povodom odluke Udruge hrvatskih sudaca da u razdoblju od 8. do 19. svibnja ove godine organizira tzv. „bijeli štrajk“ ističemo sljedeće:

Vrhovni sud smatra kako je za nastalu, neželjenu situaciju, odgovorna pretežito izvršna vlast svojom politikom nametanja sudbenoj vlasti svih bitnih, nepovoljnih uvjeta života i rada sudaca (ignoriranje mišljenja Vrhovnog suda o povišenju norme, sigurnosnim provjerama, imenovanjima vještaka, izmjenama ZKP-a, prijedlozima istaknutim u izvješću predsjednika Vrhovnog suda, pregovaranjem prema načelu „uzmi ili ostavi“). Stoga je reakcija Udruge hrvatskih sudaca rezultat svih nepovoljnih okolnosti na koje oni ne mogu utjecati i u tom smislu je razumljiva. Vrhovni sud apelira da suci tijekom „bijelog štrajka“ budu suzdržani i da ga provedu uz što manje posljedica za stranke, uostalom Udruga hrvatskih sudaca je to i najavila izjavom kako će suci voditi računa da za vrijeme „bijelog štrajka“ nijednoj stranci ne bude nanijeta nenadoknadiva šteta.

Vrhovni sud ukazuje da suci kao nositelji hrvatske sudbene vlasti i suci Europske unije i bez prosvjednih akcija i mimo njih imaju još dovoljno mogućnosti da, ako to bude potrebno, utječu na izvršnu i zakonodavnu vlast da stvori takve radne i životne uvjete za sve zaposlene u sudovima, prvenstveno za suce same, koji će biti sukladni pravnom statusu koji im pripada s obzirom na njihov ustavni položaj.

Suci su nositelji sudbene vlasti, koja na načelu podjele vlasti predstavlja jednu od tri, ravnopravne grane vlasti (zakonodavna - Hrvatski Sabor, izvršne - Vlada RH i Predsjednik RH i sudbene). Navedeno znači da su oni ujedno, upravo zbog te činjenice, jedina kategorija kojoj je dan ovakav, poseban status. Drugim riječima, sve ostale kategorije javnih službenika (vatrogasci, liječnici, policajci, medicinske sestre, nastavnici) nemaju takav status i stoga ove kategorije javnih službenika ne predstavljaju zasebnu granu vlasti, dakle dok je njihov radni status službenički, status sudaca nije službenički nego su oni zasebna kategorija – suci u okviru sudbene vlasti.

Međutim, u hrvatskoj stvarnosti prisutna je već punih 30 godina pojava da se, u skladu s uređenjem bivše države koje se zasnivalo na jedinstvu vlasti (u kojemu , dakle suci ni formalno niti suštinski nisu bili zasebna, jednakopravna grana vlasti) sucima i dalje daje status malo drugačijih javnih službenika, koji rade u nekom poluovisnom odnosu prema Ministarstva pravosuđa i uprave, u širem smislu prema izvršnoj i zakonodavnoj vlasti, pa su se s takvim statusom vrlo dugo pomirili i sami suci, koji ni preko svoje Udruge hrvatskih sudaca niti putem predsjednika sudova dugo nisu poduzimali nikakve značajnije akcije za takvu promjenu svog statusa koja bi bila odraz njihovog novog, bitno drugačijeg položaja (snažnijeg, neovisnijeg i odgovornijeg, kao trećeg stupa vlasti). Tako je i došlo do toga da je postupno Ministarstvo pravosuđa i uprave /MPU/ ponovno, korak po korak, postalo dominantan čimbenik koji utječe na uvjete života i rada sudaca, kao što su plaće i mirovine sudaca te ostala materijalna prava, informatizacija, kvaliteta propisa, plaće sudskih savjetnika, službenika i namještenika, stanje zgrada.

Predsjednik Vrhovnog suda RH je od samih početaka svog rada naglasio da je takav status neodrživ i da nije sukladan ustavnom položaju sudaca kao nositelja sudbene vlasti te da sve opisane okolnosti koje utječu na rad i status sudaca treba promijeniti, a kada su plaće u pitanju ukazao je da je Republika Hrvatska barem u jednom trenutku (1999. godine, za vrijeme dok je ministar pravosuđa bio prof. Ramljak, u okviru mandata pokojnog predsjednika Tuđmana) donijela Zakon o plaćama sudaca koji je, barem u tom trenutku, predstavljao prvi i do sada jedini značajniji potez hrvatske države u smjeru priznavanja statusa sudaca koji im pripada kao nositeljima sudbene vlasti, dakle pitanje njihovih plaća je uređeno posebnim Zakonom a visina plaća je također po prvi puta dosegla onu razinu koja je osigurala materijalnu sigurnost, kao preduvjet neovisnosti sudaca i njihovog digniteta. Suci prvog

stupnja su već tada, u 1999. godini imali plaću od 10-11 tisuća kuna i ona je tada (cijena benzina od 4-5 kn) imala dvostruko veću kupovnu moć od tog istog ili malo višeg iznosa kojeg su suci primili 31. prosinca 2022. godine kao dana kada je kuna otišla u povijest.

Predsjednik Vrhovnog suda je, vodeći računa o potrebi normalnog funkcioniranja sudova, a koje je ugroženo posebno na prvom stupnju suđenja, u razgovorima s ministrom pravosuđa predložio da se stanje poboljša tako da se ODMAH SVIMA NA PRVOM STUPNJU (sucima, sudskim savjetnicima, sudskim službenicima i sudskim namještenicima) povise plaće za minimalno 30%, uz dodatno povećanje koeficijenta za sudske zapisničare, a da se u drugoj fazi pristupi potrebnom i konačnom definiranju plaća svih sudaca na način da se njihove plaće prema nominalnom iznosu i stvarnoj kupovnoj moći vrate na razinu na kojoj su već bile 1999. godine, što znači osjetno povećanje plaća sudaca. Prijedlog predsjednika Vrhovnog suda je da se nominalne plaće sudaca prvog stupnja (u drugoj fazi , ali svakako do kraja godine) povise za 100%, a plaće svih ostalih razina za 80%, zatim da se tako utvrđene plaće fiksiraju putem indeksacije. Predloženo je i da se uvedu platni razredi, uredi pitanje mirovina sudaca, ostalih materijalnih prava. Predsjednik Vrhovnog suda je na Općoj proširenoj sjednici ukazao svim nazočnima da su suci u brojnim slučajevima pretjerano zaduženi, uglavnom putem kredita za rješavanje stambenih potreba te je s tim u vezi naglasio kako takva visoka zaduženost (mnogi suci imaju i dva ili više kredita) nije spojiva s pojmom njihove materijalne neovisnosti, a da bi se to spriječilo država mora za suce osigurati poseban fond za rješavanje stambenih pitanja (umjesto da se suci zadužuju kod banaka za visoke iznose i na dulje razdoblje). Dakle, to su sve sistemski razlozi koji govore da suci na sve ovo imaju pravo i s obzirom da se radi o pravima koja proizlaze iz njihovog posebnog ustavnog položaja, takvo pravo sudaca mora biti ispunjeno. Dakle, pitanje plaća sudaca nije stvar o kojoj bi suci putem Udruge hrvatskih sudaca i izvršna vlast trebali voditi pregovore kakve vode sindikati javnih službi i nadležna ministarstva. S druge strane, predsjednik Vrhovnog suda je i u razgovorima s ministrom pravosuđa g. Malenicom i na Općoj proširenoj sjednici naglasio da, nakon što plaće sudaca budu bitno povišene i fiksirane na opisani način, da se tada pristupi realizaciji njegovog prijedloga u vezi s izvansudskim aktivnostima sudaca, na način da se sucima u cijelosti zabrani rad na arbitražama te da se prihodi od ostalih dopuštenih aktivnosti kao što su pisanje članaka i predavanja ograniči na maksimalan iznos od 50% ukupne godišnje plaće. Na ovaj način bi se, u bitnome, riješila ona pitanja koja su prečesto dovodila do narušavanja povjerenja javnosti u nepristran položaj sudaca, ukratko sucima su se davale male plaće i onda su neki od njih to kompenzirali na drugi način, a što ih je znalo dovesti u položaj u kojemu nisu smjeli biti. Iz svega navedenog se jasno može razabrati kako je pitanje plaća sudaca dio šireg statusa sudaca, a ne samo pitanje plaće u uobičajenom smislu tog pojma.

Tvrđnju da Ministarstvo pravosuđa i uprave odnosno izvršna vlast nema pravilan odnos prema pitanju plaća sudaca potvrđuje i prethodni tijek razgovora o izmjenama Zakona o plaćama vođenih unutar radne skupine. Naime, Ministarstvo je još u listopadu 2022. godine podnijelo prijedlog prema kojemu bi plaće sudaca bile uvrštene u kategoriju „plaća u javnom sektoru“ te bi plaća sudaca prema tadašnjem prijedlogu Ministarstva pravosuđa ovisila o rezultatu kolektivnog pregovaranja Sindikata državnih ili javnih službenika s Vladom RH te je Vrhovni sud već tada odgovorio Ministarstvu da takvo supsumiranje pojma suca i njegove plaće pod pojam javnog sektora nije dopustivo.

U svom odgovoru Ministarstvu od 27. listopada 2022. godine Vrhovni sud je obrazložio svoj stav kako slijedi: “Naime, potpuno je jasno da su suci osnovni nositelji sudbene vlasti i da je sudbena vlast u okviru podjele vlasti samostalna i neovisna te da je pitanje plaća sudaca temelj neovisnosti sudačke profesije..... Prema tome, svaki pokušaj da se pitanje plaća sudaca shvati kao administrativno-

financijsko pitanje u okviru reguliranja pitanja plaća u čitavom javnom sektoru je potpuno promašeno.....Drugim riječima, poseban ustavni položaj sudbene vlasti odnosno sudaca daje posebno značenje pitanju sudačke plaće kao jednom od bitnih temelja za neovisan status sudaca.“